

Riyadh Saaliheen

(Những Ngõ Vườn Của Những Người Ngoan Đạo)
Chương Nói Về Ai Vạch Ra Một Đường Lối Tốt
Đẹp Hoặc Một Đường Lối Xấu

<Tiếng Việt – Vietnamese – فيتنامية >

Biên soạn

**Học Giả Chuyên Hadith & Nhà Thông Thái
Abu Zakkariya Yahya bin Sharf Al-Nawawi**

Dịch thuật: Abu Zaytune Usman Ibrahim

Kiểm duyệt: Abu Hisaan Ibnu Ysa

شرح رياض الصالحين - باب فيمن سن سنة حسنة أو سيئة -

« باللغة الفيتنامية »

جمع وترتيب:

للإمام المحدث الفقيه أبي زكريا يحيى بن شرف النووي

ترجمة: أبو زيتون عثمان إبراهيم

مراجعة: أبو حسان محمد زين بن عيسى

Chương 19

Nói Về Ai Vạch Ra Một Đường Lối Tốt Đẹp Hoặc Một Đường Lối Xấu

Allah, Đấng Tối Cao phán:

﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾﴾ [سورة الفرقان: 74]

﴿Và những ai cầu nguyện, thưa: “*Lạy Thượng Đế của bầy tôi, xin Ngài làm cho vợ và con cái của bầy tôi thành một nguồn vui cho cặp mắt của bầy tôi và phù hộ bầy tôi thành những người lãnh đạo cho những người ngay chính.*”﴾ (Chương 25 – AlFurqan, câu 74).

Những người lãnh đạo mang lại điều tốt lành cho dân chúng theo đường lối ngay chính của Allah.

Allah, Đấng Tối Cao phán:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ [سورة الأنبياء: 73]

﴿Và TA đã làm cho họ (con cháu của Ibrahim) thành những lãnh đạo để hướng dẫn (nhân loại) theo mệnh lệnh của TA.﴾ (Chương 21 – Al-Ambiya’, câu 73).

Hadith 173: Ông Abu Amru Jareer bin Abdullah رضي الله عنه thuật lại, nói: Trong lúc chúng tôi đang ở cùng với Thiên sứ của Allah ﷺ vào đầu ngày thì một nhóm người đến, họ mặc những chiếc áo tả tơi và trên cổ họ đeo những thanh đao, đa số họ, không, tất cả họ đều thuộc dòng tộc Mudhar. Nét mặt của Thiên sứ trở nên buồn vì xót thương khi nhìn thấy cảnh nghèo khổ và bần hàn của họ. Người đi vào sau đó Người trở ra và bảo Bilaal Azdaan rời tiến hành lễ nguyện Salah. Xong Người thuyết giảng, Người nói:

{ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ [سورة النساء: 1].
 [1]. { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ [سورة الحشر: 18]. تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ، مِنْ دِرْهَمِهِ، مِنْ ثَوْبِهِ، مِنْ صَاعِ بُرِّهِ، مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ. }

“Này hỡi nhân loại! Hãy kính sợ Thượng Đế của các ngươi, Đấng đã tạo hóa các ngươi từ một cá thể duy nhất (Adam) và từ Y Ngài đã tạo ra người vợ của Y (Hauwa) rồi từ hai người họ Ngài đã rải ra vô số đàn ông và đàn bà (trên khắp trái đất). Và hãy kính sợ Allah, Đấng mà các người đòi hỏi (quyền hạn) lẫn nhau và hãy (kính trọng) dạ con bởi vì quả thật Allah luôn theo dõi các ngươi.” (Chương 4 - Annisa’, câu 1).

﴿Hỡi những người có đức tin, hãy kính sợ Allah và mỗi linh hồn hãy nên suy xét lại những gì mà nó đã gởi đi trước cho ngày mai; và hãy kính sợ Allah, quả thật Allah là Đấng Am Tường mọi điều các ngươi làm.﴾ (Chương 59 – Al-Hashr, câu 18). **Một người hãy nên làm Sadaqah dù là một đồng vàng, một đồng bạc, một cái áo, một Sa' lúa mì, một Sa' chà là khô, thậm chí dù chỉ là nửa quả chà là khô”.**

Thế là một người thuộc dân Al-Ansar mang đến một đống đồ mà hai tay cầm không hết. Sau đó, mọi người tiếp nối nhau mang đồ đến Sadaqah cho đến khi tôi thấy cả hai đống to như hai ngọn đồi từ thức ăn và quần áo. Lúc đó tôi thấy sắc mặt của Người tươi vui trở lại, và Người ﷺ nói:

{ مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُوزَارِهِمْ شَيْءٌ. } رواه مسلم.

“Ai vạch ra trong Islam một đường lối tốt đẹp thì y sẽ được ban cho ân phước của việc làm đó và cả ân phước của những ai làm theo y sau đó nhưng họ không bị mất đi một điều gì từ ân phước của họ; còn ai vạch ra trong Islam một đường lối xấu thì ý sẽ mang tội cho việc làm đó và cả tội của những ai làm theo y sau đó nhưng họ không bị giảm đi bất cứ điều gì từ tội lỗi của họ.” (Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cho thấy tấm lòng nhân hậu của Thiên sứ ﷺ cũng như sự xót thương của Người đối với những anh em đồng đạo khi họ gặp khó khăn, hoạn nạn và nghèo nàn. Đây chính là tình anh em đồng đạo trong Islam “một con ngựa đau cả tàu không ăn cỏ” mà Thiên sứ của Allah ﷺ đã nói:

{مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَّى} متفق عليه.

“Hình ảnh của những người có đức tin trong sự thương yêu và nghĩa tình với nhau giống như hình ảnh của một cơ thể khi bộ phận nào đó bị đau thì cả cơ thể bị sốt và không ngủ được.” (Albukhari, Muslim).

- Hadith khẳng định Thiên sứ của Allah ﷺ lúc nào cũng quan tâm và nghĩ đến cộng đồng tín đồ của Người. Allah ﷻ đã khẳng định điều này trong lời phán của Ngài:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ

عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٨﴾ [سورة التوبة: 128]

«Quả thật, một sứ giả xuất thân từ các ngươi đã đến với các ngươi, y buồn rầu vì thấy các ngươi đau khổ và hết sức lo lắng cho các ngươi, y luôn thương xót cho những người tin tưởng.» (Chương 9 – Attawbah, câu 128).

- Hadith dạy các tín đồ rằng việc chúng ta thương cảm cho người anh em đồng đạo chỉ bằng tấm lòng thì

chưa đủ mà cần phải thể hiện ngay bằng hành vi thiết thực để giúp đỡ và chia sẻ theo khả năng của mình. Đó mới là sự thương cảm chân thật. Khi Thiên sứ của Allah ﷺ nhìn thấy cảnh nghèo nàn của các vị Sahabah thì Người liền thay đổi nét mặt và sự buồn thương hiện rõ trên gương mặt của Người ﷺ. Sự thương cảm của Người ﷺ không dừng lại đó mà Người liền kêu gọi mọi người đóng góp để giúp đỡ những người bần hàn kia. Đó là hành động thiết thực của tấm lòng thương cảm chân thành. Rồi khi Người nhìn thấy hai đống đồ từ thức ăn và quần áo như hai ngọn đồi thì niềm vui hiện rõ trên gương mặt của Người ﷺ. Đó là niềm vui khi có thể giúp đỡ và mang lại lợi ích cho người khác.

- Hadith kêu gọi người tín đồ phải nhanh chóng đáp lại lời hướng dẫn và chỉ dạy của Thiên sứ ﷺ cũng như hãy đua nhau làm điều thiện. Đó cũng là mệnh lệnh của Allah ﷻ, Ngài phán:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ [سورة الأنفال: 24]

«Hỡi những người có đức tin! Hãy đáp lại lời kêu gọi của Allah và Sứ giả (Muhammad) khi Ngài kêu gọi các ngươi đến với điều làm các ngươi sống.» (Chương 8 – Al-Anfal, câu 24).

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾ [سورة آل عمران: 133]

﴿Và các ngươi hãy nhanh chân đến với sự Tha thứ nơi Thượng Đế của các ngươi và hãy nhanh chân đến Thiên Đàng nơi mà khoảng rộng của nó bao la bằng trời đất, được chuẩn bị cho những người ngoan đạo.﴾ (Chương 3 – Ali-Imran, câu 133).

- Hadith kêu gọi người tín đồ làm Sadaqah cho dù chỉ là một nửa quả chà là. Hadith như muốn dạy người tín đồ phải thường xuyên làm Sadaqah và việc Sadaqah không phải ở số lượng nhiều hay ít mà quan trọng nhất là ở tấm lòng chân tâm.

- Hadith kêu gọi tín đồ phải biết giúp đỡ nhau, bởi đó là tinh thần của Islam, là bản chất của cái thiện và đạo đức. Allah ﷻ phán:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ [سورة

المائدة: 2]

﴿Hãy giúp đỡ nhau trong những điều đạo đức và Taqwa (kính sợ Allah và chớ tiếp tay nhau làm điều tội lỗi và gây hận thù.﴾ (Chương 5 – Al-Ma-idah, câu 2).

Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

﴿وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ﴾ {أخرجه مسلم}

“Allah luôn phù hộ cho người bẻ tôi luôn giúp đỡ người anh em đồng đạo của y” (Muslim).

- Hadith kêu gọi người tín đồ làm gương trong việc ngoan đạo và hành thiện cũng như tránh xa những điều xấu và cảnh báo mọi người đến với nó. Bởi lẽ ai đó làm

điều tốt và được người khác noi theo thì y sẽ được cả hai ân phước: ân phước của việc tốt y đã làm và ân phước của người làm theo y; còn ai đó làm điều xấu và được người khác noi theo gương xấu đó thì y sẽ phải mang hai tội: tội của việc xấu mà y đã làm và cả tội của người noi theo điều xấu của y.

Hadith 174: Ông Ibnu Mas'ud رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا
لَأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ أَوَّلًا} متفق عليه.

“Không một tính mạng nào bị giết một cách bất công mà đũa con đầu tiên của Adam lại không phải chịu vạ lây từ việc giết chóc đó bởi vì y là người đầu tiên vạch ra con đường giết chóc” (Albukhari, Muslim).

* Giải thích một số nội dung:

Đũa con đầu tiên của Adam được nói trong Hadith chính là đũa con đã giết chết người anh em của y như Allah ﷻ đã phán kê trong Qur'an của Ngài:

﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا
وَلَمْ يُتَقَبَلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ ۗ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ
﴿١٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ
إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ

فَتَكُونُ مِنَ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ
 نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾ [سورة المائدة: 27 -

[30]

﴿Hãy đọc cho họ nghe đúng sự thật câu chuyện về hai đứa con trai (Qabil và Habil) của Adam khi chúng dâng lễ vật (lên Allah); nhưng Ngài chỉ chấp nhận từ một đứa và không chấp nhận từ đứa kia. (Thế là Qabil tức giận) nói với (đứa em Habil): “*Tao sẽ giết mày*”. (Habil) nói: “*Allah chỉ chấp nhận từ những người ngoan đạo và kính sợ Ngài. Nếu anh quyết ra tay giết tôi thì tôi sẽ không ra tay giết trả lại anh bởi tôi sợ Allah, Thượng Đế của vũ trụ và muôn loài. Quả thật, tôi muốn anh lãnh cả tội của tôi lẫn tội của anh. Như thế, anh sẽ phải làm bạn với Hỏa Ngục; đây là phần thưởng cho những kẻ làm điều sai quấy và bất công.*”﴾
 (Chương 5 – Al-Ma-idah, câu 27 – 30).

* Bài học từ Hadith:

- Người làm một điều xấu nào đó và điều xấu đó trở thành đường lối để mọi người đi theo thì người đó vừa lãnh tội của điều xấu mà y đã làm vừa lãnh tội của những ai làm theo y.

- Hadith khẳng định nếu như hai người Muslim nào đó cố gắng giết nhau thì người giết và người bị giết đều mang tội như nhau. Cho nên, Habil đã không ra tay giết trả người anh của mình Qabil. Và trong một Hadith khác Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{ إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ }

“Nếu hai người Muslim chạm mặt nhau bằng thanh đao của hai người thì người giết và người bị giết đều trong Hỏa Ngục”.

Các vị Sahabah رضي الله عنهم hỏi: Thừa Thiên sứ của Allah, người giết thì phải rồi nhưng sao người bị giết cũng phải vào Hỏa Ngục?

Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ } رواه البخاري ومسلم.

“Bồi quả thật y cũng quyết giết người kia”
(*Albukhari, Muslim*).

